

7

దివ్యోపదం

“వైమోయ్ కుర్రడాక్టరూ! నీ కోసమే చూస్తున్నా! ఇదిగో శ్రీదేవీ!
అబ్బాయి వచ్చాడుగాని, నాలుగు మల్ గోవా మామిడిపళ్ళు
పట్టుకురా.”

“నా కొక్కతైతే చాలు! మిగిలిన మూడూ మీకా మేష్టారూ?”
వినయం ఉట్టిపడుతుండగా ప్రశ్నించాడు డాక్టరు రమణమూర్తి.

“ఒక్కసారిగా మూడు మామిడిపళ్ళు తినడం చాలా ప్రమాద
కరమని వైద్యశాస్త్రం చెబుతుందా ఏమిటి మూర్తి?” మరింత అమా
యికంగా ప్రశ్నించారు నారాయణరావుగారు.

“గురు శిష్యులమధ్య రగడ రాజుకుంటోందన్న మాట!”
నువ్వుతూ హాల్లోకి వచ్చింది శ్రీదేవమ్మ.

“చూడు మిస్టర్ మూర్తి! నువ్వు మీ పెద్దమ్మ మాటలకు
పెద్దగా పరిగణన ఇవ్వగూడదు. మాటి మాటికీ నా ఒజ్జరికాన్ని జ్ఞప్తికి
తేవడం ఆమె కలవాటు, హైస్కూల్లో. అదీ యస్సెస్సెల్వీ క్లాసులో
నీకు నాలుగు ఇంగ్లీషు ముక్కలు నేర్పానేమో, ఆ మేరకే మన గురు
శిష్య సంబంధం! వైద్యశాస్త్ర విజ్ఞానం నువ్వు కళాశాలలో సంపా
దించుకున్నది. ఆ శాస్త్రానికి సంబంధించినంతవరకూ నువ్వు డాక్ట
రువి. నేనొక మానవుణ్ణి. ఇక్కడ మానవుడనగా ఏ క్షణాన్నయినా
డాక్టరుగారి ప్రాబల్యానికి లోనై అతడి నిగ్రహానుగ్రహాల్లో దేనికో
ఒక దానికి గురి కావలసివున్న ఒకానొక సజీవ ప్రాణి అని నిర్వ

చనం! మామిడిపళ్ళేగాదు, నువ్వు మంచి నీళ్ళు త్రాగడం ఆరోగ్య కరం కాదని చెప్పు, మరుక్షణంనుంచీ నేను మంచి నీటిని ముట్టుకుంటే ఒట్టు....”

“నీకు పుణ్యముంటుందిగాని దాహమైనప్పుడల్లా ఓ టంబ్లర్ పాయసం త్రాగమని చెప్పవయ్యా మూర్తి! మీ మేష్టరుగారికి పాయస మంటే చాలా యిష్టం....” మళ్ళీ కలుగజేసుకుంది శ్రీదేవమ్మ.

“వ్చ, వ్చ. నువ్వు లాభంలేదు శ్రీదేవీ! ఇలా యింటిగుట్టు డాక్టర్ కు చెప్పుకోవచ్చా! రేపు నాకు ముక్కే నొచ్చిందనుకో, ముఖమే వాచిందనుకో, డాక్టర్ మంటాడు? నేను చెబుతున్నాను మేష్టరూ! మీరు తీపి వస్తువులు తినడం బాగా తగ్గించేయాలి’ అనడూ! చేతులు కాలిన తర్వాత ఆకులు పట్టుకోడం బుద్ధిమంతుల లక్షణమేనా చెప్పు....”

పంతులుగారు శిష్యుణ్ణి ఎగతాళి పట్టించడం మామూలే! కాని ఆవేశ పరిహాసం కాస్త శ్రుతి మీరిందేమో! శిష్యుడి ముఖం చిన్నబోయింది. ప్రాక్టీసు క్రొత్తదే అయినా ‘క్రొత్త వింత, పాత రోత’ అన్న లోకసంప్రదాయం రీత్యా నైతేనేమి, ఉత్సాహంతో, ఓదార్పుతో శ్రద్ధగా కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించడంవల్ల నైతేనేమి, డాక్టరు మూర్తికి చేతనిండుకూ పని తగులుతోంది. నిర్ణీత సమయాల్లో ఆసుపత్రిలో పనిచేసి, ఆసుపత్రికి రాలేని రోగులకోసం తెరిపి దొరికినప్పుడల్లా పట్టణాన్నిక చుట్టు వేసుకుని వచ్చి అనుదిన వ్యాసంగాల ఒత్తిడిలో అసురుసురైపోయిన తర్వాత మూర్తికి కాసేపు ఉల్లాసంగా కాలం గడపాలనిపిస్తుంది. ఆరగంటసేపు ఈ పురాణ దంపతుల సమక్షంలో కూర్చుని ఆ తరువాత వెళ్ళి పడుకుంటే హాయిగా నిద్ర కూడా వచ్చేస్తుంది. అలాగైతే తన ఉబలాటంకొద్దీ ఇలా రావడమే తన పొరబాటా! తరచుగా వస్తున్నాడుగదా అని తన నిలా లోకువచేసి పారేస్తారా మేష్టరుగారు!....

పెడముఖం పెట్టుకుని గోడవైపు చూస్తూ కూర్చున్నాడు మూర్తి. అయిదు నిమిషాలవరకూ హాల్లో నిశ్శబ్దమే ఆవరించింది.

మళ్ళీ రావుగారే ప్రారంభించారు—“పరధ్యానంగా కూర్చు

న్నావేం శ్రీదేవీ! ముక్కలు కోసిపెట్టు. మనకిద్దరికీ చెరొక పండు; మూర్తికేమో రెండు. ఎందుకంటే భోజనానంతరం పళ్ళు తినడం మంచిది. ఆ మాట ఆరో తరగతి సైన్సు పాఠంలో ఉంది....”

విసురుగా అడ్డు తగిలాడు మూర్తి! — “వద్దులేండి పెద్దమ్మ గారూ! కొంతసేపు కబుర్లు వినిపోవచ్చుననే నేనిలా రావడం....”

“అబ్బాయికి కోపం రానేవచ్చింది. రాకేంచేస్తుంది? ఏనాడో మీ దగ్గర చదువుకున్నాడన్న చొరవతో మీ రెంత మాటలంటే అంత మాటలనడం ఏం సబబు?” నిలదీసి ప్రశ్నించింది శ్రీదేవమ్మ.

“సబబుకాదని నీకే అనిపిస్తే నా కిక క్షమాపణ చెప్పుకోక తప్పతుందా శ్రీదేవీ! శిష్యులకు గురువులు క్షమాపణ చెప్పుకోవలసి వస్తున్న సుదినాలే యివి! చెప్పండి. మీ రిద్దరూ కలిసి ఏ శిక్ష విధించినారే, శిరసావహించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను....”

“అలా గన్నారు గనుక బాగుంది. అవునా మూర్తి! శిక్షగా మరొకటి మరొకటి ఎందుకూ! ఈ నాలుగుపళ్ళూ ఆయన్నే తినేయమంటే సరిపోదూ!”

“ఎలాగై నా డాక్టరు మనవాడేనని నీ ధీమా! చూడు శ్రీదేవీ! ఎక్కడ బావా అన్నా వంగతోట దగ్గరమాత్రం బావా అన గూడదు....”

ఎంతగా పెదవులకు తాళం వేసుకుని కూర్చున్నా హఠాత్తుగా పెల్లబికిన చిరునవ్వుల వరదకు ఆనకట్ట వేయలేకపోయాడు మూర్తి! బాగుందిలేండి మేష్టరుగారూ! అప్పటికి నేను మీకు మందు లిచ్చి యిచ్చి అలసి పోతున్నట్టు! ప్రాక్టీసు ప్రారంభించి దాదాపుగా ఏడాది కావస్తోంది నేను. ఇంతవరకు నా ఆసుపత్రి ముఖమైనా చూడనివాళ్ళు మీ రొక్కరే!”

“మూర్తి, మూర్తి!” బ్రతిమాలుతున్నట్టుగా అన్నారు రావు గారు. “ఎంత చెడినా నీకు నేను గురువునే అనుకున్నాను. ఆవిధంగా నిన్ను నా శ్రేయోభిలాషి క్రిందనే జమ కట్టాను....”

పొట్ట చెక్కలయ్యేటట్టు నవ్వుసాగాడు మూర్తి. — “చూచారా పెద్దమ్మగారూ! మేష్టరుగారి ధోరణి యింత! బెంచీ ఎక్కించడం,

బెత్తంతో బాదడం లాంటి కఠిన శిక్షలు మాకు రివాజే! కాని అంత
లోనే దగ్గరికి పిలిచి ఒకమాట అని, నాలుగు నవ్వులు నవ్వించి,
'వెళ్ళరా బాబూ' అని బుజ్జగించి పంపేసేవారు. అందువల్లనే మేష్టరు
గారంటే భయమూ, భక్తి గూడా ఉండేవి...."

“ఆ భయభక్తుల్ని భూతం తినిపోయిందిలేవోయ్ మూర్తి!
భూతమంటే భూతకాలమని భావం! ఇప్పుడామాటెందుకు గానీ, నువ్వు
పశ్చుతిను....”

పశ్చుతింటూ ఆలోచనలో పడ్డాడు మూర్తి—రోగాలు మని
షికిగాక మ్రానికొస్తాయా అన్నది లోకోక్తి. అనగా మనిషికి రోగాలకూ
ఏదో గాఢమైన అనుబంధమే ఉందన్నమాట! ఆహ్వానం పంపక
పోవచ్చు. మనకు బొత్తిగా యిష్టమూ లేకపోవచ్చు. ఐనా మన అభి
ప్రాయంతో ప్రసక్తి పెట్టుకోకుండా తమంతట తామే రీవిగా వచ్చి,
ఇంటి మకాంపెట్టి, తిన్నంత కాలం సుష్టుగా తిని, చిట్ట చివర బస్సు
ఛార్జీలకు సైతం డబ్బు గుంజుకు వెళ్ళే బంధువుల లాంటివి జబ్బులు.
వాటి బారికి గురికాని మానవుడుండడు. తనకై సరిగ్గా తెలియరు గాని
మేష్టరుగారికై నా ఎప్పుడో ఒకప్పుడు జ్వరం, జలుబు, తలనొప్పి
లాంటి మామూలు రకం జబ్బులైనా వచ్చి ఉండకపోవు.

“ఏమిటో ఆలోచిస్తున్నట్టన్నావు మూర్తి!” నింపాదిగా అడి
గాడురావుగారు.

“అలాగైతే మీరెప్పుడూ జబ్బుముఖమే చూడలేదామేష్టారూ?”
అన్న ప్రశ్న నాలుక చివరిదాకా వచ్చి అక్కడే ఆగిపోయింది. ఆ
తొట్రుబాటులో తన ప్రశ్న కొకమారు వేషం తగిలించాడు మూర్తి—
“మరేం లేదండీ మేష్టారూ? మనిషికి జబ్బులెందు కొస్తాయా అని?”

“ఏమిటోనబ్బా! నే నెన్నడూ ఆ అంశం పైన ఆలోచనలు
పెట్టుకోలేదు. అలాంటి జిజ్ఞాసకు పూనుకోడానికి తీరికుండాలి గదా!
నాకు లేనిదే అది! క్రమ శిక్షణ, సిలబస్సు, పరీక్షలు—ఈ బడిగోడల
పరిమిత పరిధిలోనే ముప్పై యేళ్ళ సర్వీసు గడిచి పోయింది. ఇంకో
ఆయిదేళ్ళు యిలాగే పనిచేసి రిటయిరైతే, ఆ తరువాత కొన్ని ముఖ్య
విషయాలను గురించి తీరిగ్గా ఆలోచిస్తూ కూర్చోవాలన్న సదుదేశం

మాత్రం లేకపోలేదు. ఐనా యిప్పటికిప్పుడు జబ్బులెందు కొస్తాయన్న ప్రశ్నకు గాక పోయినా, అవి ఎవరికోసం వస్తున్నాయో చెప్పగలను. కాని ఎందుకులే బాబూ, చెబుతే మళ్ళీ నీకు కోపం రావచ్చు....”

“ఫరవాలేదు చెప్పండి మేష్టారుగారూ....” ప్రాధేయపడ్డాడు మూర్తి.

“జబ్బు లెందు కొస్తున్నాయన్న విషయముంది చూచావా, అదొక మహా రహస్యం! ఆ రహస్యం కాస్తా తెలిసిపోతే వెను వెంటనే దానికి నివారణోపాయాలు గూడా తయారౌతాయి. ఆ తరువాతి పరిణామాలను గురించి నేను వేరే చెప్పాలా మూర్తి! బయట తగిలించుకున్న బోర్డులను వూడబెరికి డాక్టర్లు తమతమ వైద్యాలయాలను మూసుకోవలసిందే గదా!”

మేయబోయి మెడతగిలించుకున్న చందంగా యిరుకున పడి పోయాడు మూర్తి. కాని అంతలోనే తెప్పరిల్లి “అయితే డాక్టరుండడం అనారోగ్య నివారణకేగాని ఆరోగ్య పరిరక్షణకు కాదని మీ అభిప్రాయం” అన్నాడు.

“బాబ్బాబూ! మీకు పుణ్యముంటుంది. ఈ జబ్బుల గొడవ కాస్తా కట్టి పెట్టి మరేదైనా లోకాభిరామాయణంలోకి దిగగూడదూ!” మంచి నీళ్ళకోసం లోపలికి వెళ్తూ అంది శ్రీదేవమ్మ.

మొదటి ఆటనుంచి తిరిగి వెళ్తున్న సినిమా ప్రేక్షకులతో బాటుగా యిల్లు చేరుకున్నాడు మూర్తి. పడుకున్నాడేగాని నిద్ర పట్టిందిగాదు. ఈరోజు మేష్టారుగారిద్వారా అవగతమైన విషయం తనకు క్రొత్తదేమీగాదు. డాక్టర్ తోడ్పాటు తమ కెంతగా అవసరమైనా లోకుల కెందుకో వాళ్ళపట్ల సదభిప్రాయం ఉన్నట్టు తోచదు. చిన్ననాడు తను హైస్కూల్లో చదువుకునే రోజుల్లో ‘డాక్టర్ లాయరా, ఎవరు గొప్ప’ అన్న విషయంపైన ప్రసంగాలు జరిగేవి. లోకంలో టీచర్లు, గుమాస్తాలు, దర్జీలు, యిన్స్పూరెన్స్ ఏజంట్లు మొదలైన వృత్తిదారు లెందరో ఉండగా, డాక్టర్లకు, లాయర్లకు మాత్రం లంకెగలిపి వారిలో ఎవరు గొప్ప, ఎవరు తక్కువ అన్న మీమాంసకు పూనుకోవలసిన అవసరం మేమిటో తన కర్ణమయ్యేదిగాదు.

బహుశా యిది కారణమైతే గావచ్చు—ఈ రెండు వృత్తులూ ప్రధానంగా మానవుడి బలహీనత పైన ఆధారపడి కొనసాగేవి. న్యాయాన్ని ధిక్కరించడానికి కారణం మానసిక దౌర్బల్యమైతే, జబ్బులకు గురికావడానికి హేతువు శారీరక బలహీనత. కాని తమతో ఎదుటివాడికి ఏర్పడిన అవసరంలోనుంచి ఎంతగా వీలైతే అంతగా డబ్బు పుట్టించాలన్న కక్కుర్తి పైన పేర్కొన్న రెండు వ్యక్తులకే పరిమితమైనదేమీగాదు. క్లాసులో ఊకదంపుడు మాటలే చెబుతూ వచ్చి, పరీక్షలకు ముందుగా తమ దగ్గర ట్యూషన్లు చెప్పుకోకపోతే గడచి గట్టెక్కడం అసాధ్యమని హెచ్చరికలు పలికే ఉపాధ్యాయు లెంతమంది లేరు? పడవలసిన మామూలు జేబులో పడితేగాని పైలును తేబులు దాటనివ్వని గుమాస్తా లెంతమంది లేరు? జీవితానికి సంబంధించిన ప్రతిరంగంలోనూ నిస్వార్థంగా పని చేయడానికి ఎంతటి అవకాశమైతే ఉందో, దగాచేసి మూటలూ ముల్లెలూ కట్టుకోడానికై నా అంతే అవకాశం ఉంది. మరైతే ప్రత్యేకించి లాయరీ, డాక్టరీలను మాత్రం తప్పబట్టడం ఏం న్యాయం?

ఈ అన్యాయానికి తోడు తమకు జబ్బులు రాకపోతే డాక్టర్లు బ్రతకలేరన్న వితండవాదం ఒకటి! అప్పటికి డాక్టర్లు నిజేపంగా బ్రతుకు గడిచిపోవాలన్న ఉదారబుద్ధి గలిగినవారై స్వప్రయత్నంలో జబ్బులు కొనితెచ్చుకున్నట్టు తన కోడీ, తన కుంపటి లేకపోతే లోకానికి తెల్లవార దనుకున్న ముసలమ్మలా తమకు జబ్బులు రాకపోతే డాక్టర్లకు బ్రతుకు లేదని భావిస్తున్నట్టున్నారు లోకులు! అబ్బే, యిదేం బాగుండటం లేదు!

మరునాటి ఉదయం కొంత ఆలస్యంగా నిద్ర లేచాడు మూర్తి. అరగంట ఆలస్యం అయిందేమో, ఆసుపత్రికి వెళ్ళేసరికి వెయిటింగు రూం నిండుకూ కిక్కిరిసి ఉన్నారు రోగులు. వేళ కింత తిండి నీళ్ళూ తీసుకుంటున్నట్టుగా ప్రతిరోజూ యిన్ని మందునీళ్ళు లోపలికి పుచ్చుకుంటూ జబ్బుకు అలవాటు పడిపోయిన పాత రోగులు కొందరు డాక్టరుగారిని సందర్శించారు. వాలకాన్నిబట్టి చూస్తే మానవుడు ఆరోగ్యంగా, ఆనందంగా బ్రతకవచ్చు నన్న స్పృహ వారి కున్నట్టు

లేదు. హిమాలయాలపైన గడియ కొక రకంగా వాతావరణం మారుతుందని చెబుతారు. ఆ విధంగా ఒకప్పుడు బాగా తగినట్టు కనిపించి, మరొకప్పుడు విపరీతంగా విజృంభించినట్టుగా తోచే రోగ ప్రభావం క్రింద రంగులు మార్చుకుంటూ సహజసౌందర్యాన్ని గోల్పోయిన వాళ్ళ ముఖాలకేసి చూస్తూ డాక్టరు మూర్తి నిర్విణ్ణుడైపోయాడు. వీళ్ళ నిస్సహాయ పరిస్థితినిమాటల్లో వర్ణించి చెప్పడం కష్టం. లేదంటే ఒక పోలిక చెప్పవచ్చు. బలవంతుడు, దుర్మార్గుడు అయిన శాత్రువుడికి, వాడు శత్రువన్న సంగతి తెలుసుకోకుండా స్వంత యింటిని అద్దె కిచ్చి, వాడా యింటినిక ఖాళీ చేయడం కువరదని భీష్మించుకుని కూర్చుంటే ఏం చేయడానికీ పాలుపోక పంచలో బిక్కుబిక్కుమంటూ కూర్చున్న యింటి యజమానిలా వీళ్ళు తెల్లబోయి ఉన్నారు. పాలుపోయిన ఈ చవిటిపర్రల్లో ఉద్యానవనాలు తల లెత్తకపోతే మానె! పచ్చికైనా మొలవదా అన్నదే వీళ్ళ ఆశ! స్వరాజ్యం ఒకరు వేరొకరికి ప్రసాదించే భిక్షం కాదనీ, అది ఎవరికి వారే సంపాదించుకోవలసిన జన్మ హక్కునీ అన్నాడట మహాత్ముడు. ఆరోగ్యానికి సంబంధించినంత వరకూ అలాంటి ఆత్మవిశ్వాసం వీళ్ళల్లో ఏనాడో నశించి పోయినట్టుంది.....

వైద్యశాస్త్రం అనారోగ్యానికి బోలెడన్ని కారణాలను ఏకరువు పెడుతుంది. నివారణోపాయాలుగూడా చెబుతుంది. విచిత్ర మేమిటంటే వైద్య శాస్త్ర విజ్ఞానం పెరిగినకొద్దీ క్రొత్తగా కొన్ని జబ్బులూ పుట్టుకొస్తున్నాయి. వాటికి చిత్రవిచిత్రమైన చికిత్సా విధానాలూ అన్వేషింపబడుతున్నాయి. కాని ఆరోగ్యవంతుడి కిదంతా కాబట్టడం లేదు. అతడు తన జీవితా న్నొక మధుర గీతంలా ఆలాపించుకుంటూనే ఉన్నాడు.

అలాగని ఆరోగ్యవంతుడైన మానవుడు ఆరోగ్య శాస్త్రాన్ని క్షుణ్ణంగా చదివి దాని సలహాను, హెచ్చరికలను విధిగా పాటిస్తున్నాడనడానికి దాఖలాలు లేవు.

డాక్టర్లు రోగనిదానం చేయగలరు. ఔషధాలు నిర్ణయించగలరు. పథ్యం చెప్పగలరు! అంతకు మించిన గారడీ పని

తనంతో జబ్బులను మటుమాయం చేయలేరు. కాని ఈ వాస్తవాన్ని రోగులు గుర్తించరు. ఒక చిన్న మాత్రగానో, ఒకటి రెండు ఔస్సుల ద్రవంగానో, కొన్ని గ్రాముల సూదిమందుగానో సర్వరోగ నివారణగా ఒక దివ్యాషధాన్ని వైద్యశాస్త్రం కనిపెట్టగలిగితే బాగుండునన్నదే వాళ్ళ కోరిక. శాస్త్రం అందులో కృతకృత్యత నందుకోగలిగే సూచనలు కన్నుచూపుమేరలో కనిపించవు. ఎటొచ్చీ ఉపాయాంతర మొక్కతే కనిపిస్తుంది. దుఃఖాల కన్నింటికీ కోరికలే కారణం గనుక, తీర్చుకోడానికి ప్రయత్నించడంకన్నా వాటిని సమూలంగా తుడిచిపెట్టడమే మంచిదని తత్వజ్ఞులు చెబుతారు. ఆ విధంగా ఆలోచిస్తే జబ్బులకు నివారణోపాయాలు కనిపెట్టడంకన్నా, ఆరోగ్యానికి మూలకారణం కనిపెట్టడమే సులభమేమో!

ఉదయం పది గంటలకు ఆసుపత్రిలో పని ముగిసిన తర్వాత పట్టణంపైన మొదటి రౌండు బయలుదేరాడు మూర్తి. వెళ్ళవలసిన నాలుగైదు చోట్లకూ వెళ్ళి యింటికి తిరిగివస్తూ గడియారం చూసుకున్నాడు. గంట పదకొండు. భోజనానికి యింకా కొంత వ్యవధి లేకపోలేదు. దారిలోనే తగులుతుంది మేష్టరుగారి యిల్లు. పెద్దమ్మకు అచ్చంగా జబ్బులాంటి దేదీ లేకపోయినా దానికి సంబంధించిన అనుమానాలు దండిగా ఉన్నాయి. వాటిని గురించి ఆమె చెప్పడానికైనా, తాను వినడానికైనా మేష్టరుగారి సాన్నిధ్యంలో బొత్తిగా వీలుండదు. పనిలో పనిగా ఆమెనుగూడా పలకరించుకుని వెళ్ళిపోతే అదనంగా యింకొక పనిగూడా ముగిసినట్టవుతుంది.

“ఎం చేస్తున్నారు పెద్దమ్మగారూ! దారిన వెళ్తూ యిలా వచ్చాను, పది రోజులప్పుడు నే నిచ్చిపోయిన మందు ఎలా పని చేసిందో చెప్పారుగారు” అంటూ కుర్చీలో కూర్చున్నాడు మూర్తి.

“అయ్యో, మతిమరుపా! చెప్పానుకానా మూర్తి? పది రోజుల కని చెప్పావుగదూ! మందు తియ్యగా ఉందేమో, మూడు రోజులకే బాటిలు ఖాళీ అయిపోయింది. చెబుతే నువ్వేమనుకుంటావోనని గమ్మున వుండిపోయాను....”

పెద్దమ్మలో యింకా పసితనం మాసిపోనందుకు లోలోవలే నవ్వుకున్నాడు మూర్తి.

“ఐనా నీ అక్కరకొద్దీ నువ్వేదో మందు లిస్తున్నావుగాని, పుచ్చుకుంటున్నానని తెలిస్తే మీ మేష్టరుగారు మండిపడతాడు. నీరసంగా ఉంది అంటాననుకో— వెళ్ళి భోజనం చేయమంటారు. చెమటలు పోస్తున్నాయంటా ననుకో - స్నానం చేయమంటారు. నిద్రలేదంటా ననుకో - కాసేపేదైనా చదువుకోమంటారు. అంతేగాని దీని కేదైనా మందో మాకో చూడాలన్న ధ్యాసే ఉండ దాయనకు....”

“మితిమీరిన నీరసం, మాటిమాటికి చెమటలుపట్టడం, రాత్రిళ్ళు నిద్రలేకపోవటం యివన్నీ అనారోగ్య లక్షణాలు. ఈ చిన్నెలు పొడచూపినప్పుడు జాగ్రత్త వహించడం మంచిది. ఆరోగ్యంపట్ల నిర్లక్ష్యం పనికిరాదు” అన్నాడు మూర్తి.

“ఒక్కసారా, రెండుసార్లా మూర్తి! లక్షసార్లు చెప్పి ఉంటాను. చెబితే వినే రకమా! వద్దు వద్దని చెబుతున్నా సరే, తమ ధోరణే తమది! ఉదయం అయిదు గంటలకే నిద్ర లేస్తారు. పండు చలిగా ఉన్నా, జడివానలా మంచు కురుస్తున్నా బయటికి వెళ్ళి భళ్ళు మని తెల్లవారాక యింటికి తిరిగొస్తారు. ఎనిమిది గంటలకు ఓ గ్లాసుడు పాలు త్రాగితే, మళ్ళీ పన్నెండుకు పైనే భోజనం. సాయం కాలం టిఫినుచేసి పెడతానంటే, ససేమిరా వద్దంటారు. ఎందుకని నిలదీసి అడిగితే ఏడు ఏడున్నరకల్లా ఏకంగా భోజనమే చేయవచ్చును గదా, మళ్ళీ మధ్యలో టిఫిను దేనికని ఎదురు రెట్టిస్తారు....”

“ఆ రెండుపూటలైనా ఆయన తృప్తిగా తింటున్నారా అన్నదే నా సందేహం!” ఆరోగ్యానికి మూలకారణాలను ఆరాతీసే ప్రయత్నంలో ఉన్నాడు మూర్తి.

“అయ్యో రాతా! ఆ మాటెందుకులే మూర్తి! ఇది బాగుంది, ఇది బాగాలేదు అన్నమాటే లేదు. చేసిపెట్టిందల్లా శుభ్రంగా తినేయడమే! అదేమిటని అడిగితే ఆకలికి రుచేం తెలుస్తుందని ఒకటే నవ్వు.....”

ఆరోగ్యాన్ని కొలవడానికి ఉపకరించే బెరామీటర్లు రెండు.

మొదటిది ఆహారం. రెండోది నిద్ర. బాగా ఆకలివేస్తే, సుఖంగా నిద్రపడితే—ఆ పరిస్థితిలో ఆరోగ్యం ధోకా లేకుండా ఉందన్న మాటే! జరరాగ్నిప్రకోపం జాజ్వల్యమానంగా ఉన్నట్టయితే ఆరోగ్యం సగంమేరకు నిక్షేపంగా ఉందనే చెప్పవచ్చు. మిగిలిన సగం సంగతి?

“తొమ్మిదిన్నర అయి కాకమునుపే నేను వెళ్ళిపోతుంటానా పెద్దమ్మగారూ! ఆ తరువాత గూడా చాలాసేపు చదువుతూ కూర్చుంటారా మేష్టరుగారు? అర్ధరాత్రి దాటందే పడుకోరా?” ప్రశ్నించాడు మూర్తి.

“బాగా చెప్పావులే మూర్తి! గంట పది కొట్టడమే ఆలస్యం. మేష్టరుగారి విషయంలో పడుకోవడం వేరు, నిద్రపట్టడం వేరు కావు. పడుకోవడమంటే నిద్రపట్టడందన్నమాటే!”

ఏవో వివరాలైతే తెలిశాయి గాని అసలువిషయం మాత్రం దొరికిందిగాదు.

డాక్టరుగారి సైకిల్ మళ్ళీ పురవీధుల వెంట బయల్దేరింది. మార్గ మధ్యంలో శంకరశాస్త్రిగారు ఎదురయ్యారు. బిగ్గరగా కేకబెట్టి ఆయన మూర్తిని సైకిలునుంచి క్రిందికి దింపించారు.

“అదేమిటోయ్ మూర్తి! చిన్ననాటి గురువుని! డాక్టర్లకు చిరకాల మిత్రుణ్ణి! నిరంతర వైద్యశాస్త్ర ప్రయోగాలకు ఎడతెగని ముడి వస్తువుని! నన్ను పలకరించకుండా వెళ్ళిపోవడం న్యాయమా?” నిలదీసి అడిగా రాయన.

“అబ్బే! నేను మీవైపు చూడడం తటస్థించలేదండీ మేష్టరు గారూ! సెలవులో ఉన్నారేమిటి?”

“ఆమాటెందుకులే మూర్తి! కాజువల్ లీవులు, ప్రివిలేజి లీవులు జూనుకే ఖాళీ అయిపోయాయి. సిక్లీవుగూడా గడువు మీరిందని లాస్ ఆఫ్ పే చేస్తామంటున్నారు. సింహాద్రి డాక్టరుకు రెస్టు రెస్టనడం పరిపాటి. రెస్టువల్ల నాకు కలిగే నష్టం సంగతి ఆయన ఆలోచించడు. అప్పటికీ హెడ్మాస్టరుగారు మంచివారు గనుక నా ఆటలు సాగుతున్నాయి....”

“అన్నట్టు హెడ్మాస్టరుగారి కెప్పుడూ ఇలాంటి సెలవుల్ని

వాడుకునే అవసరం తగలదా మేష్టరుగారూ?” కుతూహలంతో అడిగారు.
 గాడు మూర్తి.

“ఆయనా! ఆయనకు సెలవు లెందుకు? ఆదివారంనాడు తప్పనిసరిగా బడి మూసేయవలసి ఉంటుందనే ఆయనకు విచారం! ఇంచుమించుగా నేనూ ఆయనతోబాటుగానే సర్వీసులో చేరానా మూర్తి! ఆనాటినుంచీ చూస్తున్నాను. ఒళ్ళు నలతగా ఉందన్న కారణంతో ఓ అరరోజు సెలవుపెట్టిన వాపాన పోయాడుకాదు మహానుభావుడు! ఏ అమ్మగన్న బిడ్డో, ఏ అమ్మతరసాయనం సేవించాడో, దినదిన ప్రవర్ధమానమైన ఆయన ఆరోగ్యభాగ్యానికి వెనుకనున్న కిటుకేమిటో....”

అర్ధోక్తిలో ఆగిపోయారు శాస్త్రిగారు. మూర్తికి గూడా ఆ క్షణాన అనివార్యంగా ఓ సందేహం కలిగినమాట నిజం! హెడ్మాస్టరుగారన్న పేరుతో వ్యవహరింపబడుతున్న ఈ వ్యక్తి నిజంగా ఒక మనిషేనా, కాకపోతే నియమబద్ధంగా పనిచేస్తున్న ఒక యంత్రమా అని! మనిషైతే ఒకప్పుడు గాకపోయినా ఒకప్పుడు రోగాలకు రొట్టెలకు లోనుగావడం సహజం! మరలు విరిగిపోవడంవలన, బిస చెడిపోవడంవల్ల ఒక్కొక్కప్పుడు యంత్రమైనా దారితప్పడం కద్దు! మేష్టరుగారు రెంటికీ చెడిన రేవడిలా ఉన్నారు!

అన్వేషణకు ఫలితంగా ఒక ఆసందిగ్ధమైన నిర్ణయానికి చేరుకోలేక పోయాడు మూర్తి. భాగ్యలక్ష్మికి మల్లే ఆరోగ్యలక్ష్మి కూడా అకారణంగానే కొందరిని అనుగ్రహిస్తుందేమో! మరి కొంత మంది ఎంతగా వేడుకొన్నా దగ్గరికి రాక దవుదవ్వలనే ఉండిపోతుందేమో.....

* * *

విజ్ఞానం అంతులేనిది. తృష్ణ అంతకన్నా అంతులేనిది. ఆ రెండూ కలిస్తే ఇక చెప్పేదేముంది? జ్ఞానతృష్ణ పూర్తిగా ఉపశమించడానికి కొన్ని ఆయుష్కాలాలైనా చాలకపోవచ్చు.

నాలుగేళ్ళ శాస్త్రాధ్యయనంతోనూ, ఒకటి రెండేళ్ళ అనుభవంతోనూ మూర్తికి సంతృప్తి కలిగిందికాదు. శత్రు చికిత్సపైన క్రొత్తగా

కార్యదీక్ష. ఎన్ని ఒత్తిళ్ళు వచ్చినా నీతిపథంనుంచీ తప్పి నడవ
అసిధారావ్రతం. ఇంకా సంఘసేవా కార్యక్రమాలు.....

ఐదు నిమిషాలవరకూ కళ్ళుమూసుకుని నిశ్చలంగా కూర్చు
న్నాడు మూర్తి. అంతసేపూ అత డొక రకమైన తన్మయత్వా
భజించాడు. న్యూఢిల్లీ నగరం. రాష్ట్రపతి భవనం. సభాసీనులై
పెద్దల సమక్షేన సన్మానం. ఆ దృశ్యాలన్నీ అతడి మనోనేత్ర
ఎదుట సాక్షాత్కరించాయి. పోగా చిరకాలంనుంచి తనను వెంట
డుతూ వచ్చిన ఓ ధర్మసందేహంనుంచి విముక్తి పొందినట్లుగా
మనసు తేలికపడిందిగూడా! ఇది మానవ సామ్రాజ్యంపైన యాంత్రిక
నాగరికత పెత్తనం చలాయిస్తున్న కాలం. నిజమైన పనితనంతో
గాకుండా పోజులుపెట్టి డాబులుకొట్టి పబ్బం గడుపుకపోవడానికీ
వీలున్న రోజులు. జీవితకాలంలోనూ, జీవశక్తిలోనూ ఎక్కువ
భాగాన్ని ఒక సంస్థకు, లేదా ఒక సత్కార్యానికి ధారబోసిన వ్యక్తు
లకు పరిగణన లభించదేమోనన్నదే తన సందేహం! ఆ సందేహం
వట్టి సందేహమేననీ, సిద్ధాంతంకావనీ తేలిపోయింది.

అప్పటికప్పుడు తన ఆనందాన్ని ఉత్తరంలో యిమిడ్చిన
తర్వాతగానీ మూర్తికి నిద్రపట్టిందిగాదు. తోటలో పువ్వులు పూస్తే
వాటిలో భగవంతుడి కైంకర్యంలో చరితార్థత పొందేవి కొన్ని.
భామినుల కేశపాశాలకు అలంకారంగా చెన్నుమీరేవి కొన్ని. పరిమళ
ద్రవ్యాల తయారీకి ఉపకరించేవి కొన్ని. ఆకులు రాలని, పూలువాడని
సంసదారామంలాంటిది విద్యాలయం. విద్యార్థులు పువ్వులు. ఉపాధ్యాయుడే తోటమాలి. అబ్బో! ఎందరు శిష్యులు మేష్టరుగారికి! విదేశాల్లో
ఉన్నతోద్యోగులుగా కొందరు. మంచుకొండ శిఖరాల్లో మాతృదేశ
రక్షణార్థమై దీక్ష కంకణులై కొందరు. దారిద్ర్య నిర్మూలనంకోసం
నదీజలాలకు ఆనకట్టలు కట్టే బృహత్కార్యాల్లో నిమగ్నులై కొందరు.
ఇంకా తనలాంటి డాక్టర్లు, కార్మికులు, గుమస్తాలు-వేల సంఖ్యలో
ఉన్న శిష్యుల కింతకంటే శుభ వర్తమానం మరే ముంటుంది?
వందలకొలది అభినందన లేఖల్లో తనదీ ఒకటి—

మరునాటినుంచి మరింత శ్రద్ధగా దినపత్రికను గమనింప

సాగాడు మూర్తి. ఏ వార్తల కోసమైతే తానెదురు చూచాడో అవి ఒకరోజు గాకపోతే మరొక రోజు, ఒకచోట గాకపోతే మరొకచోట, విపులంగా గాకపోతే టూకీగానైనా కనిపించేవి. ముఖ్యంగా చెప్పుకోదగినది పురపాలక సంఘంవారు మేష్టరుగారికి చేసిన పౌరసన్మానం. అంతకుమునుపు ఆయన రాజధానినుంచి తిరిగివచ్చిన సందర్భంలో జరిగిన ఊరేగింపుగూడా గణనీయమైనదే! దారిపొడుగునా మేళతాళాలతో, పుష్ప వర్షంతో, విద్యార్థుల కోలాహలంతో సాయంకాలం ఆరుగంటలప్పుడు స్టేషను దగ్గర ప్రారంభమైన వూరేగింపు మేష్టరుగారిల్లు చేరుకునేసరికి రాత్రి పది గంటలు కావచ్చింది. మరునాడు పాత విద్యార్థుల సంఘంవారు పట్టు శాలువలు కప్పి, రజత శారదా విగ్రహాన్ని బహూకరించారు. సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించిన జిల్లా కలెక్టరుగారు మేష్టరుగారికి ఆ గౌరవం లభించడంలో ఉన్న ఔచిత్యాన్ని గురించి నాలుగు మాటలు చెప్పారు—“మానవుడికి ఘనత నాపాదించే హంగులు చాలావున్నాయి. మొదటిది డబ్బు. లాటరీలో లక్షరూపాయలు రావచ్చు. అవినీతే ప్రాతిపదికగా అంత మొత్తం గడించవచ్చు. అలాకాకుండా న్యాయానికి సేగిలేని పద్ధతిలో లక్షరూపాయలు గడించడంలో విశిష్టత ఉందని చెబుతే అందు కభ్యంతరం చెప్పేవాళ్ళుండరు. మేష్టరుగారికి కీర్తి లాటరీలో వచ్చిన ప్రైజుగాదు. కనుకట్టుతో, మంత్రతంత్రాలతో సంపాదించిందిగాదు. వెనుక ముప్పదేళ్ళ నిర్విరామ కృషి ఉండనే ఉంది.”

మూర్తి మరికొంత దూరం ఆలోచించాడు—నిజమే! సేవ, త్యాగం, ఉపకార పారీణత మొదలైన సద్గుణాలవల్ల జేబులు నిండవు. కీర్తి మాత్రమే లభిస్తుంది. అదికూడా లభించకపోతే ఇక లోకంలో సదుద్యమాలకు, సదుద్దేశాలకు తావే ఉండదేమో!

మూడు మాసాలవరకు పత్రికలో అడపాదడపా సన్మాన వార్తలు చూస్తూ వచ్చాడు మూర్తి. బడిలోని పిల్లలందరూ కలిసి ఒకసారి, ఉపాధ్యాయులందరూ ఒకసారి మేష్టరుగారిని సన్మానించారు. జిల్లాలోని పేరెన్నికగన్న పాఠశాలలు ఆయన్ను పిలిపించుకుని విందు లిచ్చి వేనోళ్ళ ప్రశంసలు కురిపించి తమ వంతు తామూ చెల్లించు

కార్యదీక్ష. ఎన్ని ఒత్తిళ్ళు వచ్చినా నీతిపథంనుంచీ తప్పి నడవని అసిధారావ్రతం. ఇంకా సంఘసేవా కార్యక్రమాలు.....

ఐదు నిముషాలవరకూ కళ్ళుమూసుకుని నిశ్చలంగా కూర్చున్నాడు మూర్తి. అంతసేపూ ఆత డొక రకమైన తన్మయత్వాన్నే భజించాడు. న్యూఢిల్లీ నగరం. రాష్ట్రపతి భవనం. సభాసీనులైన పెద్దల సమక్షాన సన్మానం. ఆ దృశ్యాలన్నీ అతడి మనోనేత్రం ఎదుట సాక్షాత్కరించాయి. పోగా చిరకాలంనుంచి తనను వెంటాడుతూ వచ్చిన ఓ ధర్మసందేహంనుంచి విముక్తి పొందినట్లుగా మనసు తేలికపడిందిగూడా! ఇది మానవ సామ్రాజ్యంపైన యాంత్రిక నాగరికత పెత్తనం చలాయిస్తున్న కాలం. నిజమైన పనితనంతో గాకుండా పోజులుపెట్టి డాబులుకొట్టి పబ్బం గడుపుకపోవడానికి వీలున్న రోజులు. జీవితకాలంలోనూ, జీవశక్తిలోనూ ఎక్కువ భాగాన్ని ఒక సంస్థకు, లేదా ఒక సత్కార్యానికి ధారబోసిన వ్యక్తులకు పరిగణన లభించదేమోనన్నదే తన సందేహం! ఆ సందేహం వట్టి సందేహమేననీ, సిద్ధాంతంకాదనీ తేలిపోయింది.

అప్పటికప్పుడు తన ఆనందాన్ని ఉత్తరంలో యిమిడ్చిన తర్వాతగానీ మూర్తికి నిద్రపట్టిందిగాదు. తోటలో పువ్వులు పూస్తే వాటిలో భగవంతుడి కైంకర్యంలో చరితార్థత పొందేవి కొన్ని. భామినుల కేశపాశాలకు అలంకారంగా చెన్నుమీరేవి కొన్ని. పరిమళ ద్రవ్యాల తయారీకి ఉపకరించేవి కొన్ని. ఆకులు రాలని, పూలువాడని సంసదారామంలాంటిది విద్యాలయం. విద్యార్థులు పువ్వులు. ఉపాధ్యాయుడే తోటమాలి. అబ్బో! ఎందరు శిష్యులు మేష్టరుగారికి! విదేశాల్లో ఉన్నతోద్యోగులుగా కొందరు. మంచుకొండ శిఖరాల్లో మాతృదేశ రక్షణార్థమై దీక్ష కంకణులై కొందరు. దారిద్ర్య నిర్మూలనంకోసం నదీజలాలకు ఆనకట్టలు కట్టే బృహత్కార్యాల్లో నిమగ్నులై కొందరు. ఇంకా తనలాంటి డాక్టర్లు, కార్మికులు, గుమస్తాలు-వేల సంఖ్యలో ఉన్న శిష్యుల కింతకంటే శుభ వర్తమానం మరే ముంటుంది? వందలకొలది అభినందన లేఖల్లో తనదీ ఒకటి—

మరునాటినుంచి మరింత శ్రద్ధగా దినపత్రికను గమనింప

సాగాడు మూర్తి. ఏ వార్తల కోసమైతే తానెదురు చూచాడో అవి ఒకరోజు గాకపోతే మరొక రోజు, ఒకచోట గాకపోతే మరొకచోట, విపులంగా గాకపోతే టూకీగానైనా కనిపించేవి. ముఖ్యంగా చెప్పకో దగినది పురపాలక సంఘంవారు మేష్టరుగారికి చేసిన పౌరసన్మానం. అంతకుమునుపు ఆయన రాజధానినుంచి తిరిగివచ్చిన సందర్భంలో జరిగిన ఊరేగింపుగూడా గణనీయమైనదే! దారిపొడుగునా మేళతాళాలతో, పుష్ప వర్షంతో, విద్యార్థుల కోలాహలంతో సాయం కాలం ఆరుగంటలప్పుడు స్టేషను దగ్గర ప్రారంభమైన వూరేగింపు మేష్టరుగారిల్లు చేరుకునేసరికి రాత్రి పది గంటలు కావచ్చింది. మరు నాడు పాత విద్యార్థుల సంఘంవారు పట్టు శాలువలు కప్పి, రజత శారదా విగ్రహాన్ని బహూకరించారు. సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించిన జిల్లా కలెక్టరుగారు మేష్టరుగారికి ఆ గౌరవం లభించడంలో ఉన్న ఔచిత్యాన్ని గురించి నాలుగు మాటలు చెప్పారు—“మానవుడికి ఘనత నాపాదించే హంగులు చాలావున్నాయి. మొదటిది డబ్బు. లాటరీలో లక్షరూపాయలు రావచ్చు. అవిసీతే ప్రాతిపదికగా అంత మొత్తం గడించవచ్చు. అలాకాకుండా న్యాయానికి సేగిలేని పద్ధతిలో లక్షరూపాయలు గడించడంలో విశిష్టత ఉందని చెబుతే అందు కభ్యంతరం చెప్పేవాళ్ళుండరు. మేష్టరుగారికి కీర్తి లాటరీలో వచ్చిన ప్రైజుగాదు. కనుకట్టుతో, మంత్రతంత్రాలతో సంపాదించిందిగాదు. వెనుక ముప్పదేళ్ళ నిర్విరామ కృషి ఉండనే ఉంది.”

మూర్తి మరికొంత దూరం ఆలోచించాడు—నిజమే! సేవ, త్యాగం, ఉపకార పారీణత మొదలైన సద్గుణాలవల్ల జేబులు నిండవు. కీర్తి మాత్రమే లభిస్తుంది. అదికూడా లభించకపోతే ఇక లోకంలో సదుద్యమాలకు, సదుద్దేశాలకు తావే ఉండదేమో!

మూడు మాసాలవరకు పత్రికలో అడపాదడపా సన్మాన వార్తలు చూస్తూ వచ్చాడు మూర్తి. బడిలోని పిల్లలందరూ కలిసి ఒకసారి, ఉపాధ్యాయులందరూ ఒకసారి మేష్టరుగారిని సన్మానించారు. జిల్లాలోని పేరెన్నికగన్న పాఠశాలలు ఆయన్ను పిలిపించుకుని విందు లిచ్చి వేనోళ్ళ ప్రశంసలు కురిపించి తమ వంతు తామూ చెల్లించు

కున్నాయి. ఎటొచ్చీ మూర్తి కొక్కటే కొరత. ఆ ఆనందంలో తను పాలు పంచుకోడానికి వీల్లేకపోయింది. ఉత్సాహ సంబరంలో ఉండిపోయారేమో, మేష్టరుగారు తన జాబుకు బదులు గూడా వ్రాశారు కారు.

అక్కడ తన జాబుకు జవాబు రానందుకు మూర్తి కించ పడడము, యిక్కడ రావుగారు అతని జాబుకు బదులు వ్రాయడము రెండూ బహుశా ఒక్కసమయాన్నే జరిగి ఉండవచ్చు. మూడోనాటి సాయంకాలం టపాలో మూర్తి ప్రత్యుత్తరం అందుకున్నాడు. ఒకటికి రెండుసార్లు చదివాడు. చదువుతూ అది మేష్టరు గారు తనకు వ్రాసిన ఉత్తరం కాదేమో ననుకున్నాడు. కాకపోతే మేష్టరు గారికి అనారోగ్యమా! అందులోనూ తీవ్రమైన అనారోగ్యం! పాఠశాలకు రెండు నెలలు సెలవు పెట్టవలసిన అనారోగ్యం! ఇలా జరగవచ్చునని తన కలలోనైనా అనుకోలేదు....

విచ్చిపోయిన దుర్గంలోనికి శత్రువులు చొచ్చుకుని వచ్చినట్టుగా మేష్టరుగారి ప్రశాంత జీవనంలోకి అనారోగ్యం ఎలా ప్రవేశించినట్టు? ఎలా ప్రవేశించిందో గాని ఉత్తరంలో ముప్పాతికా ముల్వీసం వంతు దాని వర్ణనతోనే సరిపోయింది. ఎంతోకాలం సాధన చేస్తేగాని భక్తుడికి భగవంతుడి పైన ఏకాగ్రత కుదరదు. రోగి సంగతలా కాదు. రోగి ధ్యాసంతా రోగంపైకి మళ్ళడానికి ఎంతటి స్వల్ప కాలమైనా చాలు....

మూడో పర్యాయం ఉత్తరం చదువుకున్నాడు మూర్తి.

“తన సంతోషమే స్వర్గము, తన దుఃఖమే నరకమన్న ఆర్యోక్తిని ఎరుగుదువా మూర్తి! ఆ మాటల్లో ఎంతో నిజం ఉంది. నువ్వు కాన్పరంటావు. టి. బి. అంటావు. అదంటావు, ఇదంటావు. కాని అవన్నీ నా జబ్బు ముందు దిగదుడుపుకై నా పనికిరావని నేననుకుంటాను. డాక్టర్లతో సంప్రదించడం మూడు మాసాల క్రిందటే ప్రారంభమైంది. ఆ ప్రారంభం ఏ దుర్ముహూర్తాన జరిగిందో గాని నాటి నుంచీ నేటి వరకూ ఈ వ్యాధి రోజుకొక విచిత్ర విచిత్ర పరిణామంతో నన్ను వేధించుక తింటోంది. కొంతసేపు కుర్చీలో

కూర్చుంటే వెన్నెముకలోపలి భాగాన సూదులతో పొడిచినట్టు బాధగా ఉంటుంది. అరమైలు దూరం నడిస్తేసరి బడలిక వల్ల ఎక్కడ బడితే అక్కడ కూలబడి పోదామనిపిస్తుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఎందుకో హఠాత్తుగా తలనొప్పి తరుముకొచ్చేస్తుంది. రైలు రానున్నందుకు గుర్తుగా రెక్కమాను వంగడంలేదా మూర్తి! ఆ మాదిరిగా నొప్పి రావడానికి ముందుగా ఫట్టుకారుతో బిగనొక్కినట్టుగా తల ఇనుప గుండులా స్తబ్దమై పోతుంది. ఇవి మాత్రమే గాదు. ఈ అవలక్షణాలన్నింటికీ తలమానికమైనది వేరొకటుంది. నా ఉచ్చాస నిశ్వాసాలతో మునుపెన్నడూ నాకు ప్రమేయం ఉండేది గాదు. ఇప్పుడలా కాదు. ఎడమవైపు శ్వాస బరువెక్కినట్టు తోస్తుంది. ఒకప్పుడు ప్రయత్న పూర్వకంగా గానీ వూపి రాడదు....

ఉత్తరం పూర్తిగాక మునుపే మూర్తి ఆలోచనలన్నీ ఒక్కసారిగా వైద్యశాస్త్ర వీధుల వెంట పరవళ్లు ద్రొక్క సాగాయి. ఈ అనారోగ్య లక్షణాలకు హేతువైన జబ్బులు నాలుగైదున్నాయి. సామాన్యమైన వైద్యులు ఆ నాలుగైదింటినీ ఒక్కటే పేరుతో వ్యవహరిస్తారు. శాస్త్ర సాంప్రదాయరీత్యా ఆంగ్లంలో దానిపేరు పల్నాడు చేంత్రాటితో పోటీ పడదగినంత పెద్దది. తెలుగులో ముక్త సరిగా నరాల నిస్సత్తువ అని పేర్కొనవచ్చు.

మళ్ళీ ఉత్తరంలో పడ్డాడు మూర్తి.

“మీ పెద్దమ్మ దొకటే గోల! నేను తగు జాగ్రత్త వహించడం లేదని! ఆమె ఉద్దేశంలో జాగ్రత్త అంటే ఏమిటో నా కర్థంగాదు. రోకంలో ఎన్నో వైద్యశాలలున్నాయి. తీరు తెన్నులనుబట్టి చూస్తే అవి రోగాలకు నిలయాలనుకోడానికి మనసొప్పదు. అక్కడ రోగ దేవతకు జరిగే పరిచర్య గూడా ఎంతో ఖరీదుతో కూడుకున్నది. పోగా నిష్కర్షగా యింతకాలంలో జబ్బు నయమైపోతుందన్న పూచీ ఏమీ ఉండదు. ఈ పర్థితిలో రోజుకు పాతిక రూపాయల చొప్పున వెచ్చిస్తూ ఆసుపత్రుల్లో ఉండగల స్తోమత నాకు లేదు. లేదని చెబుతే మీ పెద్దమ్మ ఒప్పుకోదు. చెవిలో ఇల్లు గట్టుకుని సరిపోరుతుంది.

రోగమే ఒక బాధ కాగా నా పాలిటి కిదొక అదనపు బాధగా పరిణమించింది. డాక్టరు సింహాద్రిగా రుండనే ఉన్నారు. ఆయుర్వేద వైద్యులు అప్పల నరసయ్య గారు వారాని కొకటి రెండుసార్లు వచ్చి చూచి పోతున్నారు. ఇక్కడి గవర్నమెంటు ఆసుపత్రికి కనకాచలమని క్రొత్త డాక్టరు వచ్చాడు. నా యీ జబ్బు నయం చేయాలన్న శ్రద్ధ, పట్టదలా పై ముగ్గురిలోనూ ఒకటే సమాన నిష్పత్తిలో ఉందని నా నమ్మకం; కాని, మీ పెద్దమ్మ అలా అనుకోదు. ఆమె నమ్మకం ఇరుగింటివాళ్ళు, పొరుగింటివాళ్ళు, బంధువులు, మిత్రులు మొదలైన శ్రేయోభిలాషుల సలహామేరకు దేశంలో ఎందరెందరు ఘనవైద్యులైతే ఉన్నారో, వాళ్ళందరిపైకీ శాఖాచంక్రమణం చేస్తుంది. అలాంటి అసంఖ్యాకులైన వైద్యుల్లో నువ్వు ఒక్కడివి. ఆమె దృష్టిలో నీ కొక్క అదనపు క్వాలిఫికేషను కూడా ఉంది—నువ్వు నా శిష్యుడవని!”

ఉత్తరాన్ని తేబిలుపైకి విసిరాడు మూర్తి. చివాలున పైకి లేచాడు. పెద్దమ్మ కంగారు పడడంవల్ల నైతేనేమి పరామర్శించే డాక్టర్ల సంఖ్య హెచ్చడంవల్ల నైతేనేమి, మేష్టరుగారికి యిదేదో తీవ్రమైన జబ్బున్న అనుమానం కలిగినట్టుంది! ఒకవేళ ఇది తీవ్రమైన జబ్బే ననుకుందాం. దివ్యోషధాలున్నాయి గదా! ముసలి డాక్టర్లకు పాతవాటి పైనేగానీ కొత్త మందులపైన విశ్వాసముండదు. ఇక ఆయుర్వేద వైద్యుడి దృష్టిలో ఆయుర్వేదమే వైద్యం. వాళ్ళు క్రొత్త క్రొత్త వైద్యగ్రంథాలను చదువరు. క్రొత్త మందులను ఉపయోగించి వాటి ఫలితాలను గమనించరు. కాకపోతే ఒకరికి ముగ్గురు డాక్టరు చికిత్స చేసినా మేష్టరుగారి జబ్బు నయం కాలేదంటే అర్థమేమిటి? వాళ్ళు దగరుండి చేయలేని పనిని యింతదూరం నుంచి పట్టమని పది రోజుల్లో చేసి చూపడం తన చేతనాను.

మరునాడు మూర్తి దగ్గరనుంచి రావుగారి కొక మందుల పార్సెలు వెళ్ళింది. ఔషధసేవనం జరుగుతోందనీ, గుణం కనిపిస్తూ వ్నట్టే ఉందనీ మేష్టరుగారు బదులు కూడా వ్రాశారు.

ఆ జాబును పదిమంది డాక్టర్లకు చూపించాడు మూర్తి. వాళ్ళు పదిమంది పదిరకాల సూచనలు చేయగా వాటినన్నిటినీ తాను మధించగా, అప్పుడు స్ఫురించిన క్రొత్తమందులను జతచేసి మేష్టరుగారికి మళ్ళీ ఒక మందుల పార్సెలు రవాణా చేశాడు.

నెలరోజులు గడచిపోయాయి.

రావుగారి దగ్గరినుంచీ మూడో ఉత్తరం కూడా వచ్చింది. జబ్బు నయం కావస్తోందని! తన కేవిధంగా కృతజ్ఞత తెల్పుకోవాలో తోచడంలేదట!

*

*

*

శిక్షణకాలం పూర్తయి స్వస్థలానికి మరలివచ్చిన మూర్తి వారం రోజులు హాయిగా విశ్రాంతి తీసుకున్న తరువాత మళ్ళీ బోర్డు తగిలించి డిస్పెన్సరీ తెరిచాడు. ఆలోగా పట్టణంలో తాను కలుసుకో దగిన పెద్దల నందరినీ కలుసుకున్నాడు. ఆ వారం రోజుల్లో అతడు ఒకరోజు రోజంతా మేష్టరుగారి యింటిదగ్గరే గడపవలసి వచ్చింది. పుట్టింటికి వచ్చిన ఆడుపడుచుకు జరిగినట్టుగా మూర్తి కక్కడ రాజోపచారాలు జరిగాయి. “ఏం చెప్పమంటావు మూర్తి! గడచిన అయిదారు నెలలుగా మేము మనుషులమే కామనుకో! అంతగా బెంబేలు పడిపోయాము. చివరి కెలాగైతేనేం, కొండలా వచ్చిన ఆపద మంచులా కరిగిపోయింది. అంతా భగవంతుడి కృప” అంది శ్రీదేవమ్మ.

మూర్తికి మనస్సు చివుక్కుమన్న మాట నిజం! ఎంతో కొంత మానవ ప్రయత్నం స్పష్టంగా కళ్ళకు కనిపిస్తుండగా అంతా భగవంతుడి కృపే ననుకోడం ఏం సబబు? ఆ మాటకొస్తే దృగ్గోచరమయ్యే దొక్క మానవ ప్రయత్నమేగదా! భగవంతుని కృప అన్న దొకటి ఉందో లేదో ఎవ్వడెరుగును? లేదంటే ఇందులోని అంతరార్థాన్ని ఈవిధంగా విడమరిచి చెప్పుకోవచ్చు—అవసరాని కెంతగా ఆదుకున్నా డాక్టర్లు మానవమాత్రులు మాత్రం గాకపోరు. ఆరోగ్యం చెడిన

ఆ జాబును పదిమంది డాక్టర్లకు చూపించాడు మూర్తి. వాళ్ళు పదిమంది పదిరకాల సూచనలు చేయగా వాటినన్నిటినీ తాను మధించగా, అప్పుడు స్ఫురించిన క్రొత్తమందులను జతచేసి మేష్టరుగారికి మళ్ళీ ఒక మందుల పార్సెలు రవాణా చేశాడు.

నెలరోజులు గడచిపోయాయి.

రావుగారి దగ్గరినుంచీ మూడో ఉత్తరం కూడా వచ్చింది. జబ్బు నయం కావస్తోందని! తన కేవిధంగా కృతజ్ఞత తెల్పుకోవాలో తోచడంలేదట!

*

*

*

శిక్షణకాలం పూర్తయి స్వస్థలానికి మరలివచ్చిన మూర్తి వారం రోజులు హాయిగా విశ్రాంతి తీసుకున్న తరువాత మళ్ళీ బోర్డు తగిలించి డిస్పెన్సరీ తెరిచాడు. ఆలోగా పట్టణంలో తాను కలుసుకో దగిన పెద్దల నందరినీ కలుసుకున్నాడు. ఆ వారం రోజుల్లో అతడు ఒకరోజు రోజంతా మేష్టరుగారి యింటిదగ్గరే గడపవలసి వచ్చింది. పుట్టింటికి వచ్చిన ఆడుపడుచుకు జరిగినట్టుగా మూర్తి కక్కడ రాజోపచారాలు జరిగాయి. “ఏం చెప్పమంటావు మూర్తి! గడచిన అయిదారు నెలలుగా మేము మనుషులమే కామనుకో! అంతగా బెంబేలు పడిపోయాము. చివరి కెలాగైతేనేం, కొండలా వచ్చిన ఆపద మంచులా కరిగిపోయింది. అంతా భగవంతుడి కృప” అంది శ్రీదేవమ్మ.

మూర్తికి మనస్సు చివుక్కుమన్న మాట నిజం! ఎంతో కొంత మానవ ప్రయత్నం స్పష్టంగా కళ్ళకు కనిపిస్తుండగా అంతా భగవంతుడి కృపే ననుకోడం ఏం సబబు? ఆ మాటకొస్తే దృగ్గోచరమయ్యే దొక్క మానవ ప్రయత్నమేగదా! భగవంతుని కృప అన్న దొకటి ఉందో లేదో ఎవ్వడెరుగును? లేదంటే ఇందులోని అంతరార్థాన్ని ఈవిధంగా విడమరిచి చెప్పుకోవచ్చు—అవసరాని కెంతగా ఆదుకున్నా డాక్టర్లు మానవమాత్రులు మాత్రం గాకపోరు. ఆరోగ్యం చెడిన

రోజుల్లో వైద్యుడే నారాయణుడుగా కనిపిస్తే కనిపించవచ్చు. కాని, ఆ తరువాత డాక్టరుతో అవసరముండదు. రానూ వచ్చి పోనూ పోయిన జబ్బు మళ్ళీ రాకుండా ఉండాలనుకోడం మానవ స్వభావం. ఈ కోరిక నెరవేరడానికి డాక్టరు తోడ్పాటుకన్నా భగవంతుడి కృపే అవసరమేమో!

ఆవిధంగా ఎదుటివారి ధోరణికి తనకు తోచిన వ్యాఖ్యానం చెప్పుకున్నాడు మూర్తి. కానైతే యిందులో తన ఊహకు మించిన నిజాలు ఉండగలవన్న ఊహ అతడికి శీలగానై నా స్ఫురించిందిగాదు. పదిరోజుల తర్వాత డాక్టరు సింహాద్రిగారితో మాట్లాడుతుండగా విషయం బయటపడింది.

“రెండేళ్ళుగా నువ్వు వూళ్ళో లేకపోయావా మూర్తి! నువ్వుంటే నాకు కాస్త రిలీఫ్ ఉండేది. ఎందుకులే, నా అవస్థ ఆ దేవుడికే ఎరుక! తిండి తినడానికై నా తీరికుండేదిగాదు. ప్రతిరోజూ పది పదిహేను చోట్లకు వెళ్ళవలసి వచ్చేది. మిగిలినవన్నీ ఒక ఎత్తయితే హెడ్మాష్టరుగారి కేసు ఒక ఎత్తు. వచ్చిన చిక్కు ఆయనతో గాదు. ఆయన భార్యకు ధైర్యం చెప్పేసరికి తలప్రాణం తోక కొచ్చినంత పనయ్యేది. ఎలాగైతేనేం, ఆ జబ్బును నయం చేసేశాను— ఊపిరి త్రిప్పకోగలిగాను....”

“మీరు నయంచేశారా?” అప్రమత్తంగా ప్రశ్నించాడు మూర్తి.

“మరి? ఈమధ్య నువ్వు అప్పల నరసయ్యను కలిశావా ఏమిటి మూర్తి! అదేదో సింధూరమట! దాంతో ఆ రోగం నయమై పోయిందని అతగాడు గొప్పలు చెప్పుకుంటున్నాడట! నాతో చాలా మంది చెప్పారు....”

“అబ్బే, అప్పల నరసయ్యగాదు....”

సీసాలు, అట్టపెట్టెలు, ప్లాస్టిక్ డబ్బీలు చెల్లాచెదురుగా పడి ఉన్నాయి. కొన్ని సీసాలకు వేసిన సీలు వేసినట్టే ఉంది. మిగిలిన వాటిలో ఒకటి రెండు ఔన్సుల మేరకు ఖాళీ అయివున్న సీసాల సంఖ్యే హెచ్చు. సూది మందులు కొన్ని ఆలనా పాలనా లేకుండా ఒకదానిపైన ఒకటి పడి ఉన్నాయి. అన్నింటిలోనూ తాను పంపిన ఔషధాల ఆచూకీ కోసం తీవ్రంగా పరిశీలించి చూడసాగాడు మూర్తి. క్రింది అరలో పార్సెలు కనిపించింది. అది తను రెండోసారి పంపిన పార్సెలు! మందపు కాగితాల దిగ్బంధనంతో, బిగదీసికట్టిన నూలు దారాలతో, ఆఖరుకు లక్క సీళ్ళతో సహా అది త నెలాగై తే పంపాడో అలాగే సురక్షితంగా ఉంది!

మూర్తి నిర్విణ్ణుడైపోయాడు. మేష్టరుగారు జబ్బు నుంచి కోలు కున్నారు. ఆ కోలుకోడానికి హేతుభూతుడైన వైద్యు డెవ్వరో ఆయనకు తెలిసి ఉండకపోదు. మరైతే ఈయన వరుసగా డాక్టర్ల నందరినీ మభ్యపెట్టి ఇలా కపట నాటకం ఆడవలసిన అవసరం ఏమై ఉంటుంది?

శ్రీదేవమ్మ ఏమిటో మాట్లాడుతోంది. ఆ మాట లేవీ మూర్తి బుర్ర కెక్కడంలేదు. మేష్టరుగారు చడీ చప్పుడూ లేకుండా ఎప్పుడో వచ్చారు. వచ్చి మూర్తి కెదురుగా కుర్చీలో కూర్చున్నారు.

“వచ్చేశారా! ఆలస్యంగాకుండా సమయానికే వచ్చారు. ఎందు కంటారా! మూర్తి కొక టెంకాయ దొరికింది. దాన్ని పగల గొట్టా లంటే ఇందాకటి వరకూ రాయే కనిపించిందిగాదు.....”

“ఇప్పుడు కనిపించిందన్నమాట!”.... రావుగారు తేరచి ఉన్న అలమారా వైపు చూశారు. కొశ్చన్ మార్చులా ఉన్న మూర్తి ముఖంలోకి చూచారు. అంతకు మునుపు ద్వారంలో అడుగుపెట్టినప్పటినుంచి హాల్లోకి వచ్చేదాకా ధారాపాతంగా వినవచ్చిన శ్రీదేవమ్మ ప్రసంగం నుంచి ఆయన అసలు విషయం కొంత గ్రహించే ఉన్నారు.

“చూడు మిస్టర్ మూర్తి! ఈ ప్రపంచం ఎలా సృష్టింప బడిందన్న ప్రశ్నను నువ్వు జీవితంలో వందసార్లయినా విని ఉంటావు. అన్నిసార్లు దాన్ని గురించి ఆలోచించిగూడా ఉంటావు. పైకి చూడ్డానికి అది చాలా మామూలు ప్రశ్న. కాని ఒక పట్టాన సమాధానం స్ఫురించని చిక్కు ప్రశ్నకూడా అదే!”

“కావచ్చు.”

“అలాగే నువ్వు రెండేళ్ళకు మునుపు న న్నో ప్రశ్న అడిగావు.....”

“.....”

“నీకు జ్ఞాపకం వుండకపోవచ్చు. ఏమైనా అది నీలాంటి డాక్టరు డాక్టరీ విద్యతో ఏమాత్రమూ పరిచయంలేని నాబోటి సాధారణ వ్యక్తిపైన ప్రయోగించవలసిన ప్రశ్న మాత్రం కాదు....”

“.....”

“పోనీ, నేనే చెబుతాను. మనుషులకు జబ్బు లెందుకొస్తాయన్నది నీ ప్రశ్న. అవునా మూర్తి?”

“అవును. దానికి సమాధానం ఎప్పుడైనా తీరిగ్గా ఆలోచించి చెబుతామన్నారు.”

“ఆలోచించాను. ఈమధ్య కొంతకాలం తీరిగ్గా అంపశయ్య పైన ఉండిపోయానుగదూ! ఒకా నొక గొప్ప ప్రశ్నకు సమాధానం తెలుసుకోగలిగాను గనుక ఆ కాలం సద్వినియోగమైనట్టే!”

“చెప్పండి.”

“నాకూ చెప్పాలనే ఉంది. లేనిపోని మాటలతో శ్రోతలను అట్టే విసిగించడం మంచి పద్ధతి కూడా కాదు. కాని నీ ప్రశ్నకు

సమాధానం చెప్పేముందు నీ కో చిన్న కథ చెప్పడం బాగుంటుందిమోసని.....”

“కథకేం భాగ్యం మేష్టారూ? భేషుగ్గా చెప్పండి. అవసరమైతే ఒక ఉపోద్ఘాతాన్ని కూడా జోడించి మరీ చెప్పండి.”

“మనిషికి జబ్బు లెందుకొస్తాయన్నది నీ ప్రశ్న! మనిషికి జబ్బులేగాదు. ఇంకా చాలా వస్తున్నాయి. సుఖాలు, కష్టాలు, ఆనందాలు, ఆందోళనలు మొదలైనవి. చిన్న చిన్న పరీక్షలతో డాక్టర్లు రోగనిదానం చేయగలరు. మనిషి దిగులుగా ఉన్నాడా, లేక ఆనందంగా ఉన్నాడా అని తెలుసుకోడానికి ఆ మాత్రం పరీక్షలు కూడా అక్కర్లేదు.....”

“ఎందుకూ! వాలకా న్నొకసారి ఎగా దిగా చూస్తే తెలిసిపోదూ.....”

“మనిషి ఆనందంగా ఉన్నాడనుకో! ముఖం విప్పారి కలకలలాడుతుంది. కళ్ళల్లో కాంతి చిప్పిల్లుతుంది. శరీరం దూదిపింజలా తేలికై ఆకాశవీధుల్లో సంచరిస్తున్నంత హాయిగా ఉంటుంది. మనిషి దిగులుగా ఉన్నాడనుకో! ముఖాన మసిపూసినట్టుంటుంది. శరీరాన్ని లాక్కెళ్ళడం ఓకొండను కదిలించినంత శ్రమగా ఉంటుంది. మిన్నులు విరిగి తలపైన పడిపోగా శరీరం భూమిలోకి క్రుంగిపోతున్నట్టుంటుంది. మరైతే ఈ శరీరమన్న వెండితెరపైకి యిలా నిరంతరంగా రంగుల్ని ప్రసరిస్తున్న ప్రొజెక్టరు యేదో చెప్పగలవా మూర్తి!”

“చెప్పలేకేం మేష్టారూ! దాన్నే ‘మనసు’ అనవచ్చు.”

“వెండితెర ఒక్కటే! ఉన్న రంగులు కూడా కొన్ని మాత్రమే! ఆ రంగుల అన్యోన్య సమ్మేళనంవల్ల ఒకప్పుడు తెర

పైని దృశ్యం ఆనందకరంగా ఉంటుంది; మరొకప్పుడు భయం కరంగా ఉంటుంది. సారాంశ మేమిటో చెప్పనా మూర్తీ! మనసులో ఉదయిస్తున్న ప్రతి భావవీచికా శరీరంపైన తన ప్రభావాన్ని ప్రసరిస్తోంది.....”

“అర్థమైంది.”

“ఇక కథ చెబుతాను” అన్నారు రావుగారు.

“యుగాల క్రిందటి కథ. ఒక అరణ్యంలో ముగ్గురు రాక్షసులుండేవారు. మహా బలవంతులు. ఎంద రెందరో ఒక్కొక్కడిగా ప్రయత్నించి చూచారు. వాళ్ళని గెలవడం సాధ్యం కాలేదు. చివరకు పరాజితు లందరూ కలిసి ఓ మహర్షిని ప్రార్థించారు—అసురుల విజయానికి వెనుకనున్న రహస్య మేమిటో చెప్పవలసిందని!

“మహర్షి వివరించాడు: పోరాడుతున్నప్పుడు తాము పోరాడుతున్నామన్న ధ్యాసగాని, పోరాటం ముగిసిన తర్వాత తాము విజయం సాధించడం జరిగిందన్న స్పృహగాని ఆ రాక్షసులకుండటంలేదు. వాళ్ళు తమను తాము విస్మరించి యుద్ధం చేస్తారు. ఆపైన తమ విజయాన్ని గురించే తలపెట్టరు గనుక—విజయోత్సాహంవల్ల వాళ్ళు ఉబ్బి తబ్బిబ్బులయ్యే అవకాశమే లేదు. అదే వాళ్ళ విజయానికి వెనుక నున్న రహస్యం....”

“ఐతే వాళ్ళని ఓడించడానికి ఉపాయమే లేదా స్వామీ!”— పరాజితులు దీనంగా ప్రశ్నించారు.

“లేకేమి!” అన్నాడు మహర్షి—“తాము మహాబలవంతులమన్న స్పృహ వాళ్ళకు కలగాలి. తాము విజేతలమన్న గర్వం వాళ్ళల్లో ఉద్భవించాలి. యుద్ధం చేసింది, విజయాన్ని సాధించింది ఈ

శరీరమేనన్న స్పృహ వాళ్ళకెప్పుడైతే కలుగుతుందో, ఆ క్షణాన్నే వాళ్ళ శరీరాలు వాళ్ళ పాలిటికి బందిఖానా లాతున్నాయి. నేను చేస్తున్నాననే ధ్యాస, నేను గొప్పవాడినన్న గర్వం-యివి మానవుణ్ణి శరీరమన్న చెరసాలలో నిర్బంధించి వేస్తున్నాయి. ఆ భావాల ఒత్తిడివల్లనే శరీరం నజ్జు గుజ్జయిపోతోంది. ఆపైన వాళ్ళను జయించడం ఎంత పని?”

రావుగారు ముగించారు—“అలాగే జరిగింది. రాక్షసులు ఓడిపోయారు....”

కొంతసేపు మౌనంగా ఉండి మళ్ళీ ఆయనే కొనసాగించారు. “తాను చేస్తున్నానన్న స్పృహకి అతీతమైన కర్తవ్య నిర్వహణవల్ల మానవుడు వజ్రకాయు డవుతాడు. అజేయుడవుతాడు. అందుకు విరుద్ధంగా స్వార్థాన్ని గురించిన చింత, కీర్తికి సంబంధించిన ఆకాంక్ష అతణ్ణి దుర్బలుణ్ణిగా చేస్తున్నాయి, వాటివల్ల మనిషి క్రుంగి పోతున్నాడు. నీ ప్రశ్నకు సదుత్తరం లభించినట్టేనా మూర్తి!”

“జబ్బెలా నయమైందో చెప్పారుకారు....”

“జబ్బొకరు నయం చేసేదిగాదు. ఆరోగ్యం ఎక్కడైతే ఉండాలో అక్కడ ఉండనే ఉంది. జీవితం సాగరమైతే, శరీరమే పడవ. సముద్రజలాలకు పడవను తేల్చివేసే శక్తి కద్దు. కాని ఎంత వరకు? పడవకు బొరియలు ఏర్పడనంతవరకు! దిగులుతో క్రుంగి పోవడం, ఆందోళనతో అలమటించడం, ఆరాటంతో కుమిలి పోవడం, స్వార్థచింతలతో తననుతాను సంకుచిత పరచుకోడం, కీర్తికి మురిసిపోవడంలాంటి అలతలతో, కలతలతో శరీర నౌక వికలం కాకుండా చూచుకుంటే చాలు. సునాయాసంగా జీవిత సాగరాన్ని తరించవచ్చు.”

ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నాడు మూర్తి.